

**AVTOMATLASTIRILGAN KITAPXANA SISTEMASIN JARATIWDA XALIQ
ARALIQ BIRGE ISLESIW****Húrliman Shamsheva Salawatovna***Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat instituti
Nókis filiali studenti***Sharipova Dilbarxan Atajanovna***Kitapxana-xabar iskerligi kafedrası aǵa oqıtıwshısı*

Annotaciya : *Mámleketimizde kitapxanlıqtıń rawajlandırıw jolında dástúriy xalıq aralıq konferensiyalar, seminarlar, túrli milliy hám shet el grantlar tartıp, tájiriylberdi úyreniw hám ózimiz erisken tabıslar maydanınan xalıq aralıq ilimiy forumda shıǵıwlar etińip atır. Tarawdıń rawajlanıwı ushın Alisher Navaıy atındaǵı Ózbekstan Milliy kitapxanası júdá kóplab xalıq aralıq áhmiyetke iye bolǵan ánjumanlarda qatnasıw etip, jurtımızda konferensiyalar, seminarlar tashkil etip kelip atırlar. Ásirese, búgingi kúnde respublikamızda informacion-kitapxana salasın joqarı dárejege kóteriń, paydalanıwshılardıǵa sapalı xızmet kórsetiw dárejesin asırıw hám de tarawdaǵı tabıslarımızdı júzege shıǵarıw boyınsha Alisher Navaıy atındaǵı Ózbekstan Milliy kitapxanasınıń basshısı Umida Shotboyevanıń umtıw háreketleri úlken bolıp atır.*

Gilt sózi: *Avtomatlastırılǵan kitapxana, kataloglastırılǵan, málimleme resurs, sistema*

Аннотация: *В целях развития библиотечного дела в нашей стране привлекаются программные международные конференции, семинары, различные отечественные и зарубежные гранты, изучение опыта и выступления на международном научном форуме, где реализуются наши достижения. Для развития сферы Национальная библиотека Узбекистана имени Алишера Сортая участвует во многих конференциях международного значения, организует конференции и семинары в нашей стране. Особенно сегодня Умида Тешабоева, руководитель Национальной библиотеки Узбекистана имени Алишера Сортая, прилагает большие усилия для поднятия информационно-библиотечного сектора в нашей республике на более высокий уровень, повышения уровня качественного обслуживания пользователей и раскрытия наших достижения в области.*

Ключевые слова : *Автоматизированная библиотека, каталогизация, справочный ресурс, система*

Prezidentimiz SHavkat Mirziyoyev “Áyne waqıtta málimleme kommunikaciya tarawındaǵı jetiskenliklerdi ózlestiriw menen birge, jaslardıń kitap oqıwǵa bolǵan qızıǵıwın asırıwǵa, olardı kitap menen dos bolıwǵa, xalıqtıń kitapxanlıq dárejesin jáne de asırıwǵa xalıqda itibar qaratiw lazim boladı” Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2012 jil 20 martdaǵı «Alisher Navaıy atındaǵı Ózbekstan Milliy kitapxanası -málimleme resurs orayı iskerligin jetilistiriw tuwrısında»gi PQ1729 -sanlı hám 2012 jil 21 mart daǵı «Zamanagóy málimleme-kommunikaciya texnologiyaların engiziw hám jáne de rawajlandırıw ilajları tuwrısında»gi PQ-1730 -sanlı qararları atqarılıwın támiyinlew maqsetinde Respublika Joqarı oqıw orınları qasındaǵı ARMLarining korporativ tarmogı shólkemlestiriwge kirisildi. “Ózbekstan Respublikası xalqına informacion-kitapxana xızmeti kórsetiwdi jáne de

jetilistiriw tuwrısında” Ózbekstan Respublikası prezidentiniń 2019 jil 7-iyundaǵı PQ-4354-san qarari tiykarında “2019 — 2024-jillarda Ózbekstan Respublikasında informacion-kitapxana salasın rawajlandırıw” konsepsiyasında Mámlekette júz berip atırǵan sociallıq-ekonomikalıq ózgerisler, jáhán jámiyetshiligine kirisiw, Ózbekstannıń xalıq aralıq abırayınıń artpaqtası informacion-kitapxana mákemeleri moynına mámlekette bolıp atırǵan reformalardı kómeklesiw, xalıqqa operativ informaciya usınıw boyınsha qatar minnetlemelerdi júkleydi. Avtomatlastırılǵan kitapxana- bul sonday kitapxana, onıń funkciyası, ásirese, kitapxana málimleme xızmetine tiykarlanıp avtomatlastırıw (kompyuterler, serverler, shólkemlestirilgen-texnika quralları, programmalıq kompleksler) hám telekommunikaciya quralları járdeminde ámelge asırıladı. Kitapxanadaǵı tiykarǵı málimleme processlerdi avtomatlastırıw MKO hám MRO qurıwda zárúrli basqısh esaplanadı, ádetde dáslep, kitapxana fondın ózinde sáwlelendiriwshi elektron katalog bazasın qalıplestiriw menen jumıs baslanadı. Avtomatlastırılǵan málimleme-kitapxana sisteması óz-ara birden-bir maǵlıwmatlar bazası arqalı baylanısqa bir neshe (programmalıq, texnikalıq, informaciya, lingvistik, shólkemlestirilgen-texnologiyalıq hám kadrlar) támiynatlardan ibarat. Dástúriy kitapxanada usı támiynatlar sistemasın jaratpay turıp, MKO hám MRO jaratıw hesh qanday nátiyje bermeydi. Avtomatlastırılǵan kitapxanada paydalaniletuǵın texnikalıq hám programmalıq qurallar (kompyuterler tipleri hám modelleri, kitapxana málimleme sistemaları) MROniń strukturalıq bólegi bolıp tabıladı. MRO ushın esaplaw texnikası, programmalıq hám málimleme támiynatın tańlaw sıyaqlı quramalı máseleler bar bolıp tabıladı. Kitapxana formatları, arawlı programmalar hám texnika qurallarına arnalǵan arawlı ádebiyatlar keń kólemde baspadan shıǵarılǵan. Kitapxanalardı avtomatlastırıw usılları engizilmesten aldın olar tek ózleriniń kitapxanalarına xızmet etken. Anıq bir kitapxanaǵa aǵza bolǵan kitapxan tek sol kitapxananiń málimleme resursınan paydalana alǵan, usı kitapxanada bolmaǵan málimleme resursınan tek “kitapxanalar aralıq abonement” arqalı paydalanıw múmkin bolǵan. Biraq hárqanday baspanı da “kitapxanalar aralıq abonement” arqalı jiberiw ánsat jumıs emes. Baspanı bunday jiberiw waqıt hám aqsha talap etedi. Kitapxanalarǵa xızmet kórsetiwde taǵı bir sheklew bar edi: kitapxanalar kitapxanalarǵa baspalardı tek ádetdegi jaǵdayda (mısalı: kitap formasında) beriwleri múmkin edi. Búgingi kúnde kitapxana processlerin avtomatlastırıwǵa mólsherlengen bir qatar kitapxanalardı avtomatlastırıwshi sistemalar bar bolıp olarda tómendegi funkcional bólimler isleydi:

- kataloglastırıw, elektron katalog (EK), maǵlıwmat-bibliografiyalıq xızmet;
- optikalıq disklardaǵı yamasa basqa kitapxanalardaǵı EK lardıń maǵlıwmatlar bazalarınan paydalanǵan halda, bibliografiyalıq xızmet kórsetiw;
- kitap oqıwshılardıǵa xızmet kórsetiw (kitap oqıwshılardı dizimge alıw, kitap beriw, qaytarıp alıw hám basqalar);
- kitap almaslawdı da óz ishine alıwshı fondtı toplaw;
- dáwirlik baspalardı dizimge alıw hám oǵan uqsas EK in júrgiziw;
- kitapxanalar-ara abonement;
- avtomatlastırılǵan tárizde bibliografiyalıq baspalardı tayarlaw (katalog kartochkalarında tayarlaw);
- kitapxanani basqarıw (esapqa alıw, statistika, kadrlar, buxgalteriya hám basqalar).

Mámleketimizde kítapxanılıqtıń rawajlandırıw jolında dástúriy xalıq aralıq konferensiyalar, seminarlar, túrli milliy hám shet el grantlar tartınıp, tájiriybelerdi úyreniw hám ózimiz erisken tabıslar maydanınan xalıq aralıq ilimiy forumda shıǵıwlar etińip atr. Tarawdıń rawajlanıwı ushın Alisher Navaiy atındaǵı Ózbekstan Milliy kítapxanası júdá kóplab xalıq aralıq áhmiyetke iye bolǵan ánjumanlarda qatnasıw etip, jurtımızda konferensiyalar, seminarlar tashkil etip kelip atırlar. Ásirese, búgingi kúnde respublikamızda informacion-kítapxana salasın joqarı dárejege kóteriw, paydalanıwshılarga sapalı xizmet kórsetiw dárejesin asırıw hám de tarawdaǵı tabıslarımızdı júzege shıǵarıw boyınsha Alisher Navaiy atındaǵı Ózbekstan Milliy kítapxanasınıń basshısı Umida Shotboyevaning umtılıw háreketleri úlken bolıp atr. Onıń kóp jıllıq jumıs tájiriybesi hám de óz jumısına talap etiwshilik, juwapkershilik menen jantasıwı ornına 2020 -jıl noyabr degi Yevroosiyo kítapxana assambleyasınıń XXIv ulıwma yig'lishida qatnasıw etip, MDH mámleketleri kítapxanalarınıń 2020 -2024-jıllarda Yevroosiyo kítapxanalar assambleyasi keńesine ótkerilgen saylawda Umida Teshabayeva vitse-prezident lawazımına tayınlandı. Bunday joqarı isenim mámleketimiz informacion-kítapxanalarınıń rawajlanıw dárejesi rawajlangan shet el kítapxanalar qatarına qosılayotganlıǵıdan dárek bolıp tabıladı.

GEÇIRIŞLER:

1. Ibragimovich, T. I. (2024). IMPROVING OF PEDAGOGICAL SKILLS OF STUDENTS OF PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY DURING CONTINUOUS PEDAGOGICAL PRACTICE. JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH, 1(2), 92-94.
2. Damirovich, M. R., Ibragimovich, T. I., & Sattarovich, A. U. (2022). The Role Of Spiritual And Educational Events In Promoting The Ideas Of Religious Tolerance And International Health. Brazilian Journal of Implantology and Health Sciences, 4(5), 42-47.
3. DAMIROVICH, M. R., IBRAGIMJANOVICH, T. I., & UGLI, K. N. K. (2021). The role of family, community and education in the development of patriotic spirit in youth. JournalNX, 7(1), 311-314..
4. Ibragimovich, T. I. (2024). PEDAGOGICAL PROCESSES AND IMPORTANT ASPECTS OF ITS CREATION. JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH, 1(1), 56-62.